

den kunniaksi on ilmestynyt massiivinen kokonaisuus Suomen rautateiden vaiheista Helsinki–Hämeenlinna-radnan rakentamisesta tähän päivään saakka. VR:n pitkän ja monipuolisen historian on kirjoittanut yksin kansiin emeritusprofessori Seppo Zetterberg.

On hienoa, että VR on panostanut oman historiansa kirjoittamiseen ja antanut tehtävän kokeneelle historioitsijalle. Positiivista on myös se, että uusi teos kattaa Suomen rautateiden koko pitkän historian. VR on aiemminkin panostanut historiaansa, mutta tapa on ollut varsin erilainen: vuosina 1912–1987 on ilmestynyt useasta osasta koostuva, virkatyönä tehty juhlahistorioiden sarja. Nyt laadittu kokonaisuus on monin verroin suurempi työ mutta myös lopputulokseltaan mielekkäämpi ja käyttökelpoisempi kuin olisi ollut vanhan sarjan jatkaminen ja täydentäminen vain viimeisillä vuosikymmenillä. Seppo Zetterberg tuo teokseen kiinnostavan ajallisen kerrostuneisuuden nostaessaan omassa tekstissään esille näiden aiempien historiateosten kommentteja. Siten varhaisemmat VR:n tarinat elävät uuden teoksen mukana ja näyttävät itsikin osana rautateiden historiaa.

150 vuotta rautateitä on loputtoman moniulotteinen teema, jonka rajaaminen yksin kansiin on varmasti ollut vaikea tehtävä. Rautateiden ”oman” monopolivisen historian – rataverkoston rakentamisen, junatekniikan kehityksen, rautatiehallinnon ja VR:n yritystoiminnan – lisäksi teemaan liittyy kiinteästi laajempi yhteiskunnallinen konteksti ja rautateiden rooli osana teknistä, taloudellista ja kulttuurista modernisaatiota. Matkan varrelle mahtuvat niin juna- matkustamisen ällistytävä uutuus, ajan ja etäisyyksien perusteellinen muutos, arjen logistiikka kotiinkuljetuspalvelusta VR:n linja-autoliikenteeseen sekä monet dramaattiset vaiheet kuten rautateiden hal-

VR:n matkassa

Seppo Zetterberg: Yhteisellä matkalla. VR 150 vuotta. WSOY 2012. 543 s.

VR on juhlinut kuluvana vuonna 150-vuotista taivaltaan. Juhlavu-

linta sisällissodan aikana tai liikennöintivaikeudet Neuvostoliiton hallinnassa olleella Porkkalan alueella.

Seppo Zetterberg toteaa teoksen alkupuheenvuorossa, että ensisijainen tavoite on ollut yleiskuvan luominen, minkä takia kaikkien teemojen käsittely ei voi olla yksityiskohtaista. Toisaalta teokselta odotettaneen myös kattavuutta, mikä luo ristiriitaisia paineita toteutukselle. Lukija saattaisikin toivoa, että yksityiskohtia olisi karsittu vielä paljon kovemmalla kädellä, sillä paikka paikoin detaljien vyöry häittää yleiskuvan luomista. Muun muassa rautateiden rakentamisvaiheet on tuotu tekstissä esille lukuisin yksittäisin esimerkein. Niiden määrää olisi voinut karsia ja luottaa enemmän tekstin ohessa oleviin taulukoihin, joissa rataosuudet joka tapauksessa luetellaan ja ajoitetaan.

Erilliset, tietoisikun omaiset tekstiosuudet toimivat hyvin tekstin tiivistäjinä ja muutoin hajalleen jäävien teemojen kokoajina. Esimerkiksi junien kokoonpanon esittely, jossa kerrotaan lyhyesti 1860-luvulta 1940-luvulle saakka tavara- ja henkilövaunujen sijoittelusta juniin ja erilaisista turvamääräyksistä, on erinomaisen valaiseva. Näitä olisi voinut käyttää enemmänkin ja siten välttää yksityiskohtien ruuhkaa varsinaisessa tekstissä.

Zetterberg kontekstualisoi käsittelemänsä rautateiden vaiheet ammattilaisen varmoin ottein. Yksityiskohtia vähentämällä olisi teoksessa voinut olla enemmänkin tilaa viittauksille laajempiin konteksteihin. Varsinkin Suomen rautateiden monipuolisempi liittäminen osaksi kansainvälistä kontekstia muulloinkin kuin aivan rautateiden syntyvaiheessa olisi ollut kiinnostavaa.

Kuten usein historiateoksissa on tapana, myös tässä kirjassa tekstin pituus kasvaa huomattavasti lähestyttäessä omaa aikaa. On ymmärrettävää, että VR:n edellisen

juhlahistorian julkaisemisen jälkeiset vaiheet on haluttu aivan erityisesti tuoda teoksessa esille. Silti kokonaiskuvan terävöittämisen kannalta teoksen loppuosaa olisi voinut huomattavasti tiivistää.

Yhteisellä matkalla -teos piirtää kaiken kaikkiaan varsin hyvin kokonaiskuvaa rautateiden monisäikeisestä historiasta ja tarjoaa monipuolisia näkymiä yhteiskunnasta – ei tarvitse olla junaharrastaja kiinnostuakseen tästä teoksesta. Asiantuntevaa tekstiä tukee lisäksi hieno, runsas kuvitus.

– TAINA SYRJÄMÄÄ